

1. ulusal yerel yönetimler sempozyumu

BİLDİRİLER KİTABI

YAYINA HAZIRLAYANLAR

Arş. Gör. Lütfi ÖZCAN
Arş. Gör. Fatma YURTTAŞ
Arş. Gör. Özer KÖSBOĞLU
Arş. Gör. Serdar GÜLENER

BASKI YILI: 2008

BASKI-CİLT

Erkam Matbaası
İkirelli Organize San. Bölge
Turgut Özal Cd. Çelik Yenal İş Merkezi
117/4 İkirelli/İstanbul

Bu eser TÜBİTAK'ın desteği ile basılmıştır.

İLETİŞİM

Sakarya Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Esenyete Kampüsü - ADAPAZARI

E-posta:
yeryonetimlen@sakarya.edu.tr
Web:
www.yeryonetimler.sakarya.edu.tr

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ

1. ULUSAL YEREL YÖNETİMLER SEMPOZYUMU

BİLDİRİLER KİTABI

23-24 Ekim 2008

Kültür ve Kongre Merkezi
Esentepe Kampüsü-SAKARYA

SAKARYA - 2008

KENT ESTETİĞİ VE KENT KİMLİĞİNİN OLUŞUMUNDA BELEDİYELER VE REFORM: ROL, KAPASİTE VE ANLAYIŞ DEĞİŞİMİ

Bedrettin KESGİN*

Aynur CAN**

GİRİŞ

İnsan, maddi ve manevi yaşamı ile sürekli güzel olana gereksinim duymuş ve bunun için güzel olanı aramıştır. Bu anlamda ortak yaşamın mekânı olan kentler de, kentsel güzelliğin arandığı, üretildiği ve sergilendiği alanlar olma özelliklerini yansıtmıştır. Her ne kadar kentlerin tarihsel süreçte estetik kent kimliğinden sürekli uzaklaştığı, işlevsel kent kimliğine ve anlayışına gelindiğini ifade edilse de (Çubuk, 2003: 1) kentleşme açısından bu şekilde kesintisiz doğrusal çizgi ve gelişimin gerçekleştiği tartışmaya açıktır. Aynı şekilde kapitsalist süreç kentleri meta derecesine indirgese de insan, estetik anlayışını az ya da çok sürekli kentsel mekâna yansıtma ihtiyacı hissetmiştir. Bu bağlamda konumuz açısından özellikle kentlerde önemli bir aktör olmuş belediyelerin verdiği kararların gücü kentsel estetiği oluşturmada çok belirgin bir hale gelmiştir. Bazı kentler tarihsel gelişiminde estetik anlayışını yansıtmakta zorluk çekerken, diğer bazıları tarihi mirası, kültürü ve kimliği koruyabilmiş ve onu yeniden üretmiştir. Bu anlamıyla da tarihten günümüze tek bir gelişim çizgisini ifade etmek genelleştirmeye meydan verebilir.

Kent mekânları geçmişten günümüze kadar fiziki mekânda yapı ve insan yoğunlaşmasını ifade eder. Bu yapıların belli standartla yapılması gereği kendini her zaman hissettirmiştir. Bunun için kent bilimi içinde kentlerin fiziksel mekânlarının düzenlenmesi estetik algı, kent planlaması ve kentsel tasarımla mümkün olmuştur. Yerel birimler yoğunluğa farklı olmakla birlikte aynı zamanda günümüzde daha fazla olmak üzere kentsel görsellikten sorumlu birimler olmuştur. Yine yerel yönetimlerin kent estetiği alanında görev ve sorumlulukları her zaman mevcut olması yanında, bu sorumluluk bir durağanlıktan ziyade dinamik bir süreci ifade etmiştir. Türkiye’de de özellikle belediyelerin kentsel estetik kaygıları yeni olmakla birlikte son dönemlerde hızlı bir gelişme gösterdiği gözden kaçmamaktadır. Bu durum son dönem yasalarında açık bir şekilde görülerek, bazı durumlarda kanuni bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Yine belediyeler gittikçe kentsel dönüşümden kentsel

* Doç. Dr., İstanbul Büyükşehir Belediyesi, bedrettink@gmail.com,

** Yrd. Doç. Dr., Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler MYO, aynurcan@marmara.edu.tr,

tasarıma, kent kültüründen tarihi mirası korumaya kadar birçok görev ve sorumluluğa sahip birimler olmaktadır.

Kavramsal Pencereden Kent Kimliği ve Estetiği

İnsan-insan ve insan-mekân ilişkisinin bir izdüşümü olarak kent, bir arada yaşama deneyimini yönetim kavramı ile buluşturur, kentsel mekânla sınırlandırır ve ona görünen bir biçim kazandırır. İzlenen kentsel formun arka planında, onun ruhuyla temsil eden öz, içerik ve değerler yer almaktadır. Söz konusu değerlerin okunması ve görünür alana yansıtılması sürecinde yerel yönetim birimleri tarihi ve toplumsal sorumluluklar üstlenmektedir. Gündelik hayatın işleyişinde, yerel ortak nitelikli hizmetlerin yerine getirilmesi kadar yerel kimliğin inşası ve kentin duygusal havasını dışa vuran estetiğinin yaşatılması yerel yönetimlerin sorumluluk alanındadır.

Kent kimliği ve estetiği kavramı, kolektif bir sembolü temsil etmekte olup, o kente yaşayan yani ortak zamanı ve mekanı paylaşan toplumun kimliğini temsil etmekte ve dışa yansıtılmaktadır. Böylece estetik, ortak yaşanan değerleri dışa vuran, toplumsal bir gösterge olabilmektedir (Can, 2008: 350). Bu göstergeler bütünüünün tamamlayıcı parçası olarak, toplumun içinde başı çeken güç dengesini temsil eden göstergeler/değer hiyerarşilerinin varlığı unutulmamalıdır (Moughtin, Oc ve Tiesdell, 1995: 14).

Kent Estetiği Açısından Belediye Mevzuatının Tarihsel Evrimine Bakış

Dünya nüfusunun gittikçe kentleşmesine paralel olarak kentsel mekânlarda yerel yönetimlerin aktif ve belirleyici oluşu görünürlük kazanmaktadır. Bu durum İnan kentlerinde daha açık bir gerçeklik iken, Türkiye gibi ülkelerde küreselleşmenin etkisi ile yerel olana vurgunun artması ile yeni bir durum olarak ortaya çıkmıştır. Batılılaşma ile belediyeler daha fazla gün yüzüne çıkmaya başlamış, dışardan ve içerden gelen baskı, talep ve ihtiyaçlarla yerel yönetimler şekillenmiştir. Bu amaçla 1930 tarihli Belediye Yasası belediyeler açısından birçok görev ve sorumlulukları yüklediği temel metin olmuştur. Yasanın mantığındaki belediyelerin merkezden belirlenmesi ve merkezi hükümete yardımcı birimler olarak tasarlanması vardır. 1933 yıllarında belediyeler imar heyeti kurulmasına rağmen bu birimlerin talebi karşılayamaması ile Bayındırlık Bakanlığında Şehircilik Bürosu açılmıştır. Yine de bu dönemde belediyelerin temel görevleri olarak planlama ve imar görevleri bulunmaktadır. 1956 yılında yeni İmar Yasası, ardından da 1958 yılında planlama ve imar çalışmalarının tek bir çatı altında toplanması için İmar ve İskân Bakanlığı kurulmuştur. Daha sonra merkezi hükümete yardımcı olması için DPT kurulmuş, bu teşkilatla ülke düzeyinde plan yapılması hedeflenmiştir. Böylece kentlerin tek tek planlanması yerine ülke ve bölge planlarına göre ve ona uyumlu bir şekilde planlanması düşüncesi ağırlık kazanmıştır (Alsaç, 1993: 59). Planlı dönemle birlikte metropol kentlere metropol plan büroları kurulmuş, 1980'lerde ise bu bürolar belediyelere bağlanmıştır.

Belediyeciliğin temel yasası olarak uzun yıllar yürürlükte kalmış olan 1930 tarihli 1580 sayılı Belediye Yasası, belediyelerin adeta hayatın her alanında görevli oldukları bir yasa metnini ifade eder. Yasanın gerekçesini dönemin İçişleri Bakanı Şükrü Kaya şu şekilde açıklamaktadır: Şehirlerimizin ıslah ve imar ihtiyaçlarına cevap verecek nizam ve idare prensiplerini ihtiva edecek bir yasa ile hedefimiz kentlerimizi besündür ve uygar kentler yapmaktır. Dolayısıyla sağlıklı yerleşim yerleri kurmak yasamızın hedefleri arasındadır.¹ Belediyelerin görevleri toplam 76 madde halinde sıralanmış ve bunların arasında kentin güzelliğine dönük atf az da olsa mevcuttur. Belediyelerin vazifelerini sıralayan 15 maddelerin 19. fıkrasında, ruhsatsız yapıların belediyeler tarafından men edilmesini, 31. fıkrada, beldelerin tanzim ve ıslah edilmesini, süslenilmesini, 37. fıkrada, mahalle haline getirilecek yerleri tanzim ve imar etmeyi belediyelerin görevleri arasında saymıştır. 1997 yılında çıkarılan 572 sayılı KHK/4 ile de imar planlarının yapım ve uygulaması ile yapıların inşaat ve iskân ruhsatı aşamasında TSE'nin standartlarına uygunluk denetimi sağlamanın ve buna yönelik önlemleri almanın ve denetlemenin belediyelerin görevleri arasında olduğu zikredilerek metne eklenmiştir.

1960 sonrası önemli nüfus hareketlerine sahip Türkiye'de kentsel estetik ve düzenli bir şehirlenmeye yol açacak mevzuat ve kurumların yetersizliğine bir de yerelin merkezden planlanmamasının gerindiği zorluklar eklenmiştir. Bunun sonucunda yerel, üstün belirlenen plan ve düzenlemeleri sahiplenmek istememiştir. 1960 sonrası kalkınma planlarında kentler düzenlenme ihtiyacı hissettirmesine rağmen, sağlıklı kentleşme gerçekleştirilememiştir. Planlı dönemlerde kentsel büyümenin kontrol altına alınmak istenmesine rağmen bunun ulusal bir politika ile yürürlüğe koyulamaması nedeniyle bu dönemlerde de kentleşme, planlamanın önünde yürümüştür. Esasında planlı dönemlerde açık ve ayrıntılı bir kentleşme politikası ön görülmemiş, bölgeler arası dengeye yönelik bir vurgunun gözetilmesi istenmiştir (Keleş, 1996: 55). 1960 sonrası gelişen göç en çok kentleri etkilemiş, çarpık kentleşme soramında en fazla görülmüş kirliliği ve sağlıksız kentleşme ile karşılaşmıştır. Merkezi hükümet ve yerel birimler çarpık kentleşmeyi engellemek yerine meşrulaştırmış ve gecekondu afları ile gecekondulaşmanın önü açılmıştır. Özellikle kentlerin kullanım değeri yerine değişim değerinin olması ile ticarete konu olmuş, çarpık kentleşme kentleri adeta esir almıştır. 5218 ve 5228 sayılı yasalarla gecekondu bağışlamaları ile 1953'te 6188 sayılı Bina Yapımı Teşvik ve İzinsiz Binalar Hakkında Kanun da çarpık kentleşmeyi meşrulaştırıcı şekilde uygulanmıştır. 1966 yılında 775 sayılı Gecekondu Kanunu, 1981'de 2805, 1984'te 2981 sayılı yasalarla gecekondu afları gerçekleştirilmiştir (Geray, 1990: 221). Şehirleşme açısından 1956 yılında İmar Yasası kabul edilecek, aynı tarihte Bayındırlık Bakanlığının Şehircilik Kurulu'na bir bölge planlama birimi eklenmiştir. 1958'de 7116 sayılı İmar ve İskân Bakanlığı kurularak, Emlak Bankası da bu bakanlığa bağlandı (Geray, 1990: 223). Bu çarpık kentleşme ve imar afları kenti adeta esir almış, bu durum tarihi şehir dokusunu ciddi anlamda tahrip etmiştir. Kentlerin sermayenin akışına merkezlik yapması ile birlikte kentsel konut

¹ Aynıntılı bilgi için Bkz. Türk Belediyeciliğinde 60 Yıl, ABB-TÜLA BMMH, 1990, Ankara.

ve yapı talebi de artmış, rantın yükselmesi ve planlamanın yetersizlikleri gibi daha birçok nedenle kaçak yapılaşma yaygınlaşmıştır. Kent yönetimlerinin bu gelişmelere karşı kayıtsız, yetersiz ve bazen de teşvik edici tavır almaları, çarpık kentleşmenin boyutunu daha da büyütüştür. Gecekondulaşma, imara aykırı yapılaşmalar, gecekondu afları estetiği gereksizleştirmiş ve estetik beğeni değerinin oluşumunu engellemiştir. Kentli kimliğinden uzaklaşıldıkça kentsel yabancılaşma kaçınılmaz olmuştur. Kent kimliği bilincinin oluşmaması veya mevcut değerini köreltilmesi ile bu süreç daha da hızlanmıştır. Kentlere doğru gelişen göç, sağlıklı kentleşme süreçleri ile uyumlu hale getirilmemiş, kentleşme hızı kentleşmeye ayak uyduramayarak, kentsel ve tarihi doku taşıdığı ruhsal havası ile birlikte tasfiye edilmiş, kentler kimiksizleştirilmiştir.

Kentsel büyümenin sağlıklı ve sürdürülebilir olması gerektiği ancak 1980'li yıllarda düzenlenen metinlerde okunmaktadır. 7. beş yıllık kalkınma planında, kentsel yaşam kalitesinin artırılması, imar, konut ve arsa arzının artırılması yanında kentlerin güzelleştirilmesi ve fikir ve sanat eserlerinin korunması ile kent kültürü ve estetiğinden söz edilmiştir. Yine hangi birimin ne tür önceliklerle ve ne şekilde bunu yapacağından bahsedilmemiştir. Dolayısıyla Türkiye, Batı ülkelerinde görülen planlı, kapitalist aşamaları düzensiz ve plansız bir şekilde gerçekleştirmiştir. Bunun sonucunda kentler sağlıklı, estetikten yoksun ve birçok gereksinimini karşılayamadan büyümüştür. Toplumsal yapının gelişim ve değişim seyrinin kentsel planlamadan önde gitmesi ile kentler yaşanabilir bir konumdan uzaklaşarak, sağlıklı yaşam alanı olmaktan çok barınma ve sığınak rolünü üstlenen yüzeysel bir algı ve ifade biçimine konu olmuştur. Bu durum belediyeler açısından da benzer sonuçlar doğurmuş, 1980 sonrası bu konudaki sorumluluklarındaki artışa rağmen, belediyeler de kendi yerinde önemli bir aktör olarak sağlıklı ve yaşanabilir bir kentleşmeyi gerçekleştirememiştir.

1980 sonrası yerel yönetimlerin yetki, görev ve sorumluluklarında önemli artışlar olmuştur. Belediyelerin sorumluluklarının artışı yanında mali kaynaklarında da önemli iyileştirmeler yapılmıştır. Özellikle büyükşehir belediyeleri kent alanlarında önemli bir aktör olarak ortaya çıkmıştır. Son dönem yasal düzenlemeleri, iyileştirmeler ve çalışmalar belediyelerin gittikçe daha önemli bir birim olmalarına dönük adımlardır. Bu durum belediyelere, kentteki bireylerin doğumdan ölüme kadar geçen süreçte hayatlarına en fazla etki eden birimlerden biri olma misyonu yükleyerek, belediyeleri ortak yaşamın vazgeçilmezlerinden haline biri haline getirmiştir.

Dar ve sınırlı yetki ve sorumluluğu sahip yerel birimler geçmişte daha çok kentlerin temel altyapıları ile ilgilenmek zorunluluğunu hissetmişler, bunun sonucunda kent estetik ve kültürüne dönük çok fazla çaba içinde olmamışlardır. Bunda biraz da kent estetiği ve kültürüne yönelik yaklaşım etkili olmuştur. Kent estetiğinin toplumsal öncelikler arasında yer almaması belediye yöneticilerini "popülist" olana yönelmiş, hızlı kentleşme, göç ve gecekondulaşma ile artan temel kentsel ihtiyaçlar da estetiği gereksizleştirmiştir. Bu durum özellikle 12 Eylül sonrası belediyelere imar yetkisinin verilmesi ile daha fazla gözle görülür olmuştur. İmar yetkisinin belediye-

ler verilmesiyle belediyeler önemli bir kaynak ve rant alanına sahip olmuştur. Belediyelerin bu kaynağı ne kadar değerlendirdiği ya da estetik kaygılarla yürüttüğü tartışma konusudur. Sosyo-ekonomik ve teknolojik gelişmeler kentleri daha karmaşık bir duruma getirmiş, kentsel yoğunlaşma ile kentsel tasarım ve estetik daha önemli hale gelmiştir.

Belediyecilikte, Ekonomik Zorunluluktan Estetik Anlayışa Geçiş Denemeleri

Daha önceki yasalarda belediyelere, kendi alanlarında birçok görev ve sorumluluk verilmişken, estetik kaygılar yerine temel sosyo-ekonomik ihtiyaçlar temelli yaklaşıldığı ifade edilmişti. Temel altyapı, üstyapı belediyeciliğin ötesine uzanıp, kentleri güzelliğin üretildiği, korunduğu ve yaşandığı mekânlar olarak düşünmek yönetim tarihi açısından pek fazla mümkün olmamıştır. 1985 yılında yürürlüğe giren 3194 sayılı İmar Kanunu da belediyelere imar durumu tanzim etmek, inşaat ruhsatı vermek, yapı kullanma izni vermek, işyeri açılış izni vermek, yapı kontrol işlerini yürütmek gibi görevleri yüklemesi belediyeleri kendi mekânlarında kent estetiği üzerinde ciddi görev ve sorumluluklara tabi tutmuştur. Ayrıca aynı kanunun 21 maddesine göre; "Belediyeler veya valilikler mahallin ve çevrenin özelliklerine göre yapılar arasında uyum sağlamak, güzel bir görünüm elde etmek amacıyla dış cephe boya ve kaplamaları ile çatının malzemesini ve rengini tayin etmeye yetkilidir". Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce yapılmış olan yapılar da bu hükme tabidir. Aynı kanunun 40. maddesi ise; "Arsalarda, evlerde ve sair yerlerde umumun sağlık ve selametini ihlal eden, şehircilik, estetik veya trafik bakımından mahzurlu görülen enkaz veya birikintilerin, gürültü ve duman tevhit eden tesislerin hususi mecca, lağım, çukur, kuyu; mağara ve benzerlerinin mahzurlarının giderilmesi ve bunların zuhuruna meydan verilmemesi ilgililere tebliğ edilir, hükmü ile yapının nasıl olması gerektiği açıklanmıştır. Büyükşehir Belediye Yasasında ise, 5216/7/g büyükşehir belediyesi kentsel tasarım projelerine uygun olarak meydan, bulvar, cadde ve ana yollarda cephesi bulunan yapılara ilişkin yükümlülükler konulacağını belirtmiştir. Yine aynı maddenin 7/o bendine göre; kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlamak, bu amaçla bakım ve onarımını yapmak, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etmek görevleri verilmiştir.

Son dönem ceza mevzuatına imar kirliliğinin girmeşi olumlu bir gelişmedir. Hızlı ve çarpık kentleşme sorununa karşı imar kirliliğinin engellenmesi daha bir önem kazanmakta, bu konuda belediye yönetici ve sorumlularına cezai müeyyide ile görevler yüklenmesi sağlıklı şehirleşmenin zorunluluğunu ve bedelini ortaya koyması açısından da önemlidir. TCK'nin 184. maddesi imar kirliliğini engellenmesi açısından ileri bir adım olarak yorumlanabilir. Özellikle belediye yöneticileri ve sorumluları açısından yapı ruhsatında ihmal ve göz yummayı engellemiştir. Yasa, imar kirliliğine yol açan tarafları hapis ve para cezası ile cezalandırmayı yasa hükmüne bağlamıştır. Yine de imar kirliliğinin formel olarak engellenmesi değil, bunun

uygulamada ne kadar gerçekleştiği önem kazanmaktadır. Gerçek bir denetimin olduğuna ifade etmek Türkiye açısından mümkün görünmemektedir.

Estetik anlayış yavaş olsa da belediyecilik mevzuatına girmesi olumlu bir gelişme olarak değerlendirilebilecekken, olumsuz ve riskli durumlar da kentsel estetiği tehdit etmektedir. Artan küreselleşme eğilimi, kentsel mekânların pazarlanabilir yönünü ön plana çıkarmaya başlamış, turizm ve kentin görsellikleri hem kentte yaşayanlar hem de kenti kullananlar açısından pazarlanabilir bir değer haline getirmektedir. Belediyeler, mekânları hem insanların talep ve bilinçlenmelerine uygunluk için hem de kentin mekânının çekim merkezi haline getirip kentsel rekabette ön plana geçmek için kendi mekânının görsellikler açısından da düzenleme ihtiyacı duymaktadır. Kültür endüstrisinde kentler rekabete girdikçe kentsel mekân ve estetik anlayışı metalaşmakta ve “şey”leşerek pazarlanmaktadır. Kentin metalaşması, insanın kendinin ve bakış açısının “şey”leşmesi ile mümkün olmuştur. Tüketimci ve hızlı bir toplumun estetik değerinin lüks tüketim metasında yoğunlaşacağını kestirmek güç değildir. Bu anlamda kentsel rekabette artık tüketici kentlerin ön plana çıkması ile estetik ve kültürel değerler de bu anlamda metalaştıkça tüketime konu olmaktadır. Bu ilişki kullanıcıyı müşteriye, üreticiyi satıcıya ve görmeyi de tatmin ve hazzı indirmekte, bu durum kentleşmeyi de etkileyerek kentleri tüketimin nesnesine indirmektedir. Kent estetiği ve tasarımı değerlendirilirken kentlerin ekonomik ilişkileri, teknik boyutu, standartları ve araçları ile yüzleştirilmesi gerekir (Çubuk, 2003: 2). Kentler pazarlanabilir duruma geldikçe yaratıcılık yerini tüketime ve geçici hazzı, sade ve işlevsellik de yerini gösteriş ve abartıya terk etmektedir. Unutulmamalıdır ki kentler, sadece insanın biyolojik gereksinimlerini karşılayan yapılar olmayıp aynı şekilde psikolojik, estetik, entelektüel ve manevi ihtiyaçlarını da karşılayan mekânlardır.

SONUÇ

Belediyeler, sadece kentsel alanlarda siyasal, sosyal ve ekonomik talepleri yerine getiren birim olmayıp, aynı zamanda kentsel mekânın fiziksel düzenlemesinden de sorumlu birimler olmuştur. Bu fiziksel mekânlar tasarlanıp üretilirken ortaya koyulan ürün, kentsel estetiğe yaklaşımı verme açısından önemli bir göstergedir. Kentsel estetik kentte yaşam algısını ve kentte yüklenilen anlamı verme açısından önemli göstergedir. İmar uygulamaları ne tür bir fiziksel mekânda yaşamak istenildiğinin göstergesi olacaktır. Bu da gerçekte kentin kültürel boyutuna ve estetik anlayışına da yaklaşımı içerecektir.

Estetik sorunlara çözüm amaçlı en başta, fiziki alt yapı belediyeciliğinden kentsel mekân sosyo-kültürel ve estetik kaygılarla tasarlayan belediyecilik anlayışına geçilmesi gerekir. Estetik kurulların kentsel planlama ile kurulması ve yürürlüğe konulması şarttır. Aksi takdirde kentin estetik bir görünüm alması daha sonra zorlaşmakta ve bu durum uzun dönem maliyeti artırmaktadır. Geleneksel Türk evinde olduğu gibi günümüzde de dış mekânın düzenlemesinde iç mekânda olduğu kadar estetiğe değer verilmemektedir. Kentleri görsellikler ve estetik açısından ihya edecek dört başı mamur bir yasal mevzuat ta getirilememiştir. Bununla birlikte kentsel

estetik çağrıştıran ifadelerin ne kadar uygulandığı ve yaşam alanı bulduğu da tartışılır. Bunu engellemenin yolu kentlerin planlamasında ve imarlarında, tasarımda gerçek bir iletişimin sağlanmasından geçer (Çubuk, 2003: 5). Kentin içini ve dışını bütün olarak değerlendirilmesi ve dış ile için tutarlılıkla değerlendirilmesi bizi kentsel bütünlüğe ve kentsel estetiğe götürecektir.

Belediye Yasasında 5393/73 belediyelerin kentin tarihi ve kültürel dokusunu korumak amacıyla kentsel dönüşüm ve gelişim projelerini yapacağını belirtir. Bu durum kent estetiğini yeniden oluşturmada kolaylık sağlayacaktır. Yine de 5393 Belediye Yasasında, kentsel tasarım eksik kalan bir bölümdür. Oysa büyükşehir belediyeleri açısından kentsel tasarımdan bahsedilirken diğer belediyeler açısından tasarım zorunlu görülmemesi büyük bir eksikliklerdir. Aynı maddede kentsel tasarım öncek ayrıntı yapılmadan tüm yapılar, binalar ve yükseklikler için zorunlu bir görev haline getirilmesi gerekir. Ayrıca estetik ve görsellikler açısından da belediyelerde kent konseyleri oluşturulması gerekir. Oluşturulan kent konseylerine halkın katılımı sağlanması kentsel yaşamla estetiğin içirilmesini ve sahiplenmesini kolaylaştıracaktır. Bu şekilde kent ve kentli ilişkisi daha sağlıklı kurulabilir. Kent kültürü toplumun ortak değer ve kolektif bilincinin ifadesidir. Bu ortak bilinci üretmek ve sahiplenmek ancak bu anlamda kentlilerin desteği ve estetiği sahiplenmesi ile mümkün olacaktır. Bu da estetik anlayışın uygulanması ve denetiminde halk katılımını zorunlu kılmaktadır. İnsanlar kendilerinin içinde buldukları olguları daha kolay ve çabuk kabullenmektedir. Kentli bilinci ve ortak kent kimliği oluşturma çabaları kentleri sağlıklı ve yaşanabilir kılmaları yanında bu değerleri aynı zamanda sürdürülebilir de kılacaktır.

Zabna ve çevre koruma mevzuatıyla çevre kirliliğinin de yet alınması ve kent estetiğinde ilgili birimler arasında koordinasyon ve eşgüdüm sağlanması estetik uygulamalar için gereklidir. Kentsel dönüşüm sağlarken estetik değerler de dönüşüme konu edilmelidir. Yine belediye yasalarında, belediyelere ruhsat vermek ve denetlemek görevleri yüklenmiştir. Bu görevlerin kent kimliği ve estetiği açısından da ruhsatı konu olması gerekir. Bu açıdan İmar uygulamaları için kent estetiği zorunlu görülmelidir.

Sağlıklı kentsel mekânların oluşturulmasında belediyeler artık ciddi anlamda görevli ve sorumlu olmuştur. Metropol kentlerin coğrafi ve nüfus büyüklüğü dolayısıyla, bu merkezlerdeki faaliyetler parçalı bir estetik anlayışı ile yürütülmemelidir. Kurumsal mekânın oluşumunda yetkiye sahip olan birimlerden olan belediyeler estetiği bütüncül olarak kent yaşamında temel bir şart haline getirebilir. İnşaat ve yapı ruhsatı veren birim olarak belediyelerin fiziki mekânın planlanmasında estetik kaygıları faaliyetlere yansıtması gerekir. Özellikle büyükşehirlerde oluşturulmaya başlanmış bulunan kent estetik kurulları ve kentsel tasarım müdürlüklerine bu konuda önemli görevler düşmektedir. Estetik uygulamalarda, üniversitelerden, uzmanlardan, meslek örgütlerinden ve özellikle ilgili STK'lardan da destek olarak araştırma ve inceleme yapılması, bu konuda halk bilinçlenmesi ve eğitimi de dâhil olmak üzere çaba sarf edilmesi gerekmektedir. Bu kurullar kentsel ortak yaşam alanını estetik kaygı ve

değerler açısından inceleyip değerlendirecek ortak ilkeler, değerler ve anlayış birliği geliştirecektir. Kentin makro ve mikro formu estetik açıdan değerlendirilecek ve kentsel imaj ancak oluşturulmuş bu değerle nitelendirilecektir.

Sağlıklı kentler oluşturmak öncelikle belediye yöneticilerinin görev ve sorumlulukları arasındaadır. Yöneticilerin son dönem eğilimi olarak kentleri sadece sosyo-ekonomik veya güvenlik yönleri ile değil kentin ruhu anlamında kullanılabilen tarihi miras, kültürü, doğal çevresi ve estetik oluşumu ile bir sanat değeri haline getirecek çalışmalar yerel birimlerin sorumluluğu altındadır. Bu sorumluluk ancak bu yönde oluşan bilgi, bilinç ve ilgi ile mümkün olacak, aksi takdirde kentler, “modern hapishaneler” olmaktan öteye gidemeyecektir.

KAYNAKÇA

- Alsaç, Üstün (1993), *Türk Kent Düzenlenmesi ve Konut Mimariği*, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Can, Aynur (2008), “İnsan Mekan Etkileşimi ve Kent Estetiğine Giriş”, *Yeni Yaşam Yaşları*, ed., Recep Bozdoğan ve Yüksel Demirkaya, Nobel Yayın Dağıtım, İstanbul.
- Çubuk, Mehmet (2003), “Kent Estetiğinin, Kentsel Tasarım Yaklaşımında Anlam Sorunu ve Estetik Kurulları Üzerine”, MSc. Mimarlık Fakültesi, *Tasarım Kuram Dergisi*, sayı: 3, s. 1-15.
- Genay, Cevat (1990), “Belediyelerin Hızlı Kentleşmeye Yenik Düştüğü Dönem (1945-1960)”, *Türk Belediyeciliğinde 60 Yıl*, ABB-IULA EMMİ, Ankara.
- Keleş, Ruşen (1996), *Kentleşme Politikası*, İmge Yayınları, Ankara.
- Moughtin, Cliff , Taner Oc, Steven Tiesdelland (1995), *Urban Design: Ornament and Decoration*, Butterworth-Heinemann Ltd., Oxford.
- Ökten, Sadettin ve Aynur Can (2002), “Fetih’ten Günümüze İstanbul Kent Mekanının Oluşumu”, Yeni Türkiye Yayınları, *Türkler*, cilt: 10, Ankara.
- Türk Belediyeciliğinde 60 Yıl (1990), ABB-IULA EMMİ, Ankara.